

SIFAT MENEJMENTI TIZIMI VA UNI SERTIFIKATLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH

Asistent o'qituvchi: Abdullayev Jo'ra Xudoyorovich

Talaba: Toshto'xtarov Asadbek Muzaffar o'g'li

Talaba: Jumanazarova Sitara Shonazar qizi

Talaba: Temirova Dilnoza Srajiddin qizi

Termiz muhandislik-texnologiya instituti

Kalit so'zlar: *Sifat, menejment, tizimlar, sertifikatlashtirish, korxona, audit, tendensiya, ijtimoiy, iqtisodiy, mahsulot*

Anotatsiya: *Sifatni boshqarish va sertifikatlashtirish faoliyati iqtisodiyotning bir qancha sohalar va sanoatning barcha tarmoqlarida ishlab chiqarishdagi zamonaviylikni aks ettirish, texnologik jarayonlarni kompleks avtomatlashtirish, ishlab chiqarilayotgan turli mahsulotlarning sifati yuqori darajada, me'yoriy hujjatlarning belgilangan talablariga mos bo'lishini, iste'mol mahsulotlarini aholi uchun xavfsizligini ta'minlash, ilg'or, ko'p yillik tajribadan o'tgan jahon andozalaridan foydalanish va ularni respublikamizda tadbiq etish kabilarni o'zida mujassamlashtirgan.*

Деятельность по управлению качеством и сертификации отражает современность производства в ряде отраслей экономики и всех отраслях промышленности, комплексную автоматизацию технологических процессов, высокое качество различной выпускаемой продукции, соответствие требованиям нормативных документов, безопасность продукции потребления для населения. включает в себя такие вещи, как обеспечение, использование передовых, многолетних проверенных мировых стандартов и их внедрение в нашей республике.

Quality management and certification activities reflect the modernity of production in several sectors of the economy and all branches of industry, comprehensive automation of technological processes, high quality of various manufactured products, compliance with the requirements of regulatory documents, safety of consumer products for the population. includes such things as provision, use of advanced, many-year-experienced world standards and their implementation in our republic.

Sifat menejmenti tizimi va uni sertifikatlashtirishning ayrim o'ziga xos xususiyatlari mavjud, chunki u o'ziga ishlab chiqarishni sertifikatlashtirishini ham qamrab oladi. Bu esa ko'pchilik mahalliy korxonalarning o'ziga xos shart-sharoitlarining mavjudligi bilan tushuntiriladi, ya'ni ularda menejment tizimlari mavjud emas, ammo ular ishlab chiqarishni baholash jarayoni bilan tanishlar, chunki bir vaqtda ishlab chiqarish jarayonlarining attestatsiyalash ham mumkin. Bu esa menejment tizimlari orqali ishlab chiqarish hamda korxonaning boshqaruv tizimini muqobillashtiradi. Shuning uchun menejment tizimi o'zining afzalliklari bilan ham ahamiyatlidir.

Korxonalarda ISO xalqaro standartlari talablari asosida sifat menejment tizimlarini ishlab chiqish va joriy etish va ularni sertifikatlashtirish hamda kelgusida sifat menejmenti tizimlarini natijaviyligi va samaradorlinigi tahlil qilish orqali korxonaning texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlarini baholash qulay afcalliklarni yuzaga keltiradi.

Sifat menejmenti tizimi va uni sertifikatlashtirish fani korxona va tashkilotlarda sifat menejmenti tizimini ishlab chiqish va joriy etilgan sifat menejmenti tizimlarini sertifikatlashtirish, audit o'tkazish, audit turlari, o'tkaziladigan va o'tkazilgan ichki audit natijalarini tahlil qilish natijalari asosida sifat menejmenti tizimi muvofiqligini baholash va tasdiqlash tartiblari, ishlab chiqarish rivojining tendensiyasi, istiqboli hamda respublikamizdagi ijtimoiy iqtisodiy islohotlar natijalari va sertifikatlashtirish sohasidagi xalqaro, hududiy muammolarning mahsulot sifati, uning raqobatbardoshligiga ta'siri masalalarini qamrab oladi. Xalqaro standartlar asosida mahsulot ishlab chiqarish sharoitini boshqarish fanining maqsadi - talabalarda sifat menejmenti tizimini rivojlanish istiqbollari, sertifikatlashtirish tarixi va uning hozirgi davrdagi ahamiyati, respublikamizda sifat menejmenti tizimini korxonalarda joriy etish va sertifikatlashtirish bo'yicha olib borilayotgan ishlar, korxonalarda ishlab chiqilib va joriy qilinadigan menejment tizimlari, sifatni boshqarish tizimlari, ishlab chiqarishni sertifikatlashtirish asoslari va ularni muayyan sharoitlarga mos holda mahsulot ishlab chiqarish texnologiyalari xususiyatiga xos sertifikatlashtirish tartiblarini tanlash bo'yicha yo'nalish ixtisosligiga mos bilim, ko'nikma va malaka shakllantirishdir. Belgilangan maqsaddan kelib chiqib, fanning vazifasi - talabalarga sifat menejmenti tizimlarini korxonalarda ishlab chiqish va joriy etishi hamda sertifikatlashtirish, tartib-qoidalar, sifat menejmenti tizimini sertifikatlashtirishning huquqiy, me'yoriy va tashkiliy asoslari, sifat menejmenti tizimini sertifikatlashtirish idoralari, ularning faoliyati, sifat menejmenti tizimlarini sertifikatlashtirishda xalqaro standartlar, sertifikatlashtirilgan sifat menejmenti tizimlari faoliyati ustidan inspeksion nazorat o'tkazish va ma'lum shart-sharoitlar uchun sifat menejmenti tizimini sertifikatlashtirish dasturlarini ishlab chiqishni o'rgatishdan iborat. Mahsulotlarni ishlab chiqarishda sifatni ta'minlash, mahsulot sifatini ta'minlashda sifat menejmenti tizimini joriy etib uni sertifikatlashtirish, ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarni eksport salohiyatini oshirish va korxona raqobatbardoshligi ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Ishlab chiqarishda sifat tizimini joriy qilish va uni sertifikatlashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikka erishish, ishlab chiqarish texnologik jarayonlari uchun sarflanadigan xarajatlarni kamaytirish sifatli boshqarishning dolzarb masalalari bo'lib hisoblanadi. Shu sababli ushbu fan asosiy ixtisoslik fani hisoblanib, ishlab chiqarish texnologik tizimining ajralmas bo'g'ini bo'lib hisoblanadi.

Mahsulotlarning sifatiga e'tibor berish eramizdan avvalgi 2150-yillardan beri boshlab qayd qilingan. Bu davrda savdo-sotiq aloqalari ma'lum hududlar chegarasidan chiqib, xalqaro miqyosda rivojlana boshlagan edi. O'troqchilik paydo bo'lishi bilan hamma uchun majburiy qoidalar ishlab chiqila boshladi, misol uchun Hindistonda "Xammurabi" kodeksi amalga kiritilgan. Babilning miloddan avvalgi 1792-1750-yillardagi shohi Xammurabning adolatpesha qonunlari majmui, undan ham qadimroq shoh Ur-Nammu (miloddan avvalgi

2112-2094-yillar)ning qonunlari. Uning 229-moddasida qurilgan binolar buzilsa va bundan odamlar yarador bo'lsa yoki buyumlarga zarar yetkazilsa, qumvchi jarimalarga tortilishi, biron odam o'lganida esa qatl qilinishi belgilangan. Bunga o'xshash qoidalar Finikiyaliklarda ham qo'llanilgan: auditor (nazoratchi)ning sifat nazoratida yo'l qo'ygan xatosi uchun qo'li kesilgan. Qadimgi Turkiyada podshoh Boyazid II Ixtisabining «Bursa» qonunlarida sifatsiz tovarlar bo'yicha jazolar belgilagan. Xitoy imperatorlari, ishlab chiqaruvchi shaxsi va tovarning keyingi harakati hamda qayerga ishlatilishi to'g'risida iz qoldirilishini ta'minlash maqsadida, ishlab chiqaruvchilardan o'z mahsulotlariga muhr bosishlarini talab qilganlar. Agar tovar belgilangan talablarga javob bermasa, ishlab chiqaruvchi va sotuvchiga iqtisodiy jazo qo'llanilgan. Bu o'ziga xos standartlashtirishning ilk yorqin namunasidir. 1 Shu bilan birga ta'kidlash joizki, mahsulotlarning sifatiga bo'lgan talablar faqat mahalliy aholi tomonidan ishlab chiqarilgan tovarlarga emas, balki hamma uchun birdek amal qilardi. Yillar, asrlar o'tib insoniyat taraqqiy etishi bilan uning ehtiyojlari ortishi talablar o'zgarishiga olib kelgan. Sifat masalalariga haqiqiy e'tibor XIX asrdan shakllana boshladi. Bu davrdan boshlab 1 Ильенкова С. Д. "Управление качеством", Москва, "ЮНИТИ", 1998, 48-бет. 9 ishlab chiqaruvchilar o'z tovarlariga tovar belgisi qo'yaboshlashgan. Sifat tushunchasi biron bir hujjatga bitilganidan va qo'llanila boshlanganidan so'nggina standartlar kelib chiqqan boshlagan. Mahsulot sifatini yaxshilashga qaratilgan bir qancha tashabbuslar tovar ishlab chiqarish va savdo-sotiq rivojlanishi bilan olg'a surilgan va hayotga tadbiiq etila boshlagan. Biz ulardan biri - "sifat to'garaklari"ni ko'rib chiqamiz. Sifat to'garaklari ishchilar, muhandislar va xizmatchilardan tashkil topgan ixtiyoriy jamoa yig'ilmalaridir. Ularning soni va tarkibi ishlab chiqarishning ehtiyojidan va aniq ish sharoitlaridan kelib chiqqan. Sifat to'garaklari korxona xodimlari tomonidan o'zlarining maqsadlari va vazifalarini aniq bilishga sharoit yaratadi, xodimlarni mahsulotning sifatini yuqori darajada ta'minlashga safarbar qiladi. 1 Sifat to'garaklarining asosiy maqsadi sifatni yaxshilashning tub mohiyatini har bir xodimga yetkazish, texnologik jarayonlarni takomillashtirish, mehnatni va ishlab chiqarishni to'g'ri tashkil qilish bilan bog'liq bo'lgan takliflarni joriy qilishdan iborat. To'garaklarda sifat nazorati sohasida ishlaydigan xodimlarning malakasini oshirish, sifat nazorati usullarini targ'ibot qilish, har bir bo'linma sex miqyosida sifat nazoratini takomillashtirish, ishlab chiqarilayotgan mahsulotning ishonchli va chidamliligini oshirish, yuqori sifatli buyumlarni ishlab chiqarishni ko'paytirish, kamchiliklarni va reklamatsiyalarni bartaraf etish, mehnat unumdorligini oshirish, ishlab chiqarish sur'atini ko'tarish, resurslarni tejamkorlik bilan sarflash kabi masalalar asosiy maqsad qilib belgilandi. Dunyoning ko'pgina mamlakatlari o'z mahsulotlarining sifatini oshirish uchun ma'lum tadbirlar, tajribalarga suyanib yutuqlarga erishgan. Yaponiyada 60-yillarning boshida sifat to'garaklariga alohida e'tibor berila boshlangan. Aholisi zich, o'zining yer osti boyliklariga ega emas, sanoati asosan tashqaridan keltiriladigan xom ashyoga ixtisoslashgan, hududining 70 foizi tog'liklardan tashkil topgan bu davlat II-Jahon urushidan keyin o'zining ichki resurslarni jalb qilishga majbur bo'ldi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1.P.R.Ismatullayev, B.M.Axmedov, P.M.Matyakubova, G'.X.Xamroqulov, Sh.A.Turayev „SIFAT MENEJMENTI TIZIMI VA UNI SERTIFIKATLASHTIRISH” , Abu Rayxon Beruniy nomidagi TOSHKENT DAVLAT TEXNIKA UNIVERSITETI, 2014-y. 5-6-bet.

2. Ismatullayev P.R., Maqsudov A.N., Abdullayev A.X., Axmedov B.M., A'zamov A.A, «Metrologiya, stmdartlashtirish va sertifikatlashtirish», Toshkent, TDTU,2001-y. 314-bet.